

افق 300 ساله «یوسرن» در همکاری با دانشمندان جهان

شاید بتوان یوسرن را با تفاوت‌هایی به بنجامین باتن تشبیه کرد. بنجامین، کودکی با شمایل پیرمردی ۸۷ ساله است که با بزرگ‌تر شدنش، جوان‌تر می‌شود. اما یوسرن می‌خواهد پایدار بماند و روزبه‌روز غنی‌تر و سرزنده‌تر شود تا آنجا که آیندگان وقتی سرمنشأ ریشه‌های سترگ آن را می‌جویند به نام یک دانشمند ایرانی برسند.

شاید بتوان یوسرن را با تفاوت‌هایی به بنجامین باتن تشبیه کرد. بنجامین، کودکی با شمایل پیرمردی ۸۷ ساله است که با بزرگ‌تر شدنش، جوان‌تر می‌شود. اما یوسرن می‌خواهد پایدار بماند و روزبه‌روز غنی‌تر و سرزنده‌تر شود تا آنجا که آیندگان وقتی سرمنشأ ریشه‌های سترگ آن را می‌جویند به نام یک دانشمند ایرانی برسند.

یوسرن (Usern) مخفف نام شبکه جهانی تحقیقات آموزشی علمی (Universal scientific educational research network) است که توسط دکتر نیما رضایی، دانشمند 39 ساله ایرانی موجودیت یافت. این پژوهشگر - که عضو هیأت علمی گروه ایمونولوژی بیمارستان مرکز طبی کودکان دانشگاه علوم پزشکی تهران است - به دلیل فعالیت‌های علمی برجسته و موثر در حوزه پزشکی و تولید و انتشار آثار ارزشمند، از سال 2013 به فهرست یک درصد دانشمندان برتر دنیا (در پایگاه تامسون روبرتز) پیوسته است.

اقدامات با اهمیت یوسرن موجب شد - به گفت‌وگو با بنیانگذار این شبکه جهانی بنشینیم.

دنیای بدون حکیم

دکتر رضایی درباره علت و ضرورت تولد یوسرن به جام‌جم می‌گوید: در بیشتر سمینارها و کنگره‌های خارجی با یک سوال مشترک از سوی افراد مختلف مواجه می‌شدم: «آیا ایده‌ای برای انجام یک کار مشترک دارید؟» با توجه به این که راه‌اندازی یک پروژه دیگر مانند گذشته نیازمند سرمایه‌گذاری صفر تا صد از طرف یک فرد نیست و افراد و بخش‌های مختلف هر کدام با سرمایه‌هایی همچون ایده، پول، بنا، تجهیزات، نیروی انسانی می‌توانند یک کار مشترک را پیش ببرند، تکرار چنین سوالی باعث شد به این نکته فکر کنم چه کاری می‌توان انجام داد.

وی ادامه می‌دهد: از سوی دیگر، بررسی تاریخ پزشکی کشورمان گویای وجود حکمایی در قرون گذشته است که هر یک در شاخه‌های متعدد علم همچون پزشکی، داروسازی، فیزیک، شیمی، نجوم و... صاحب دانش بودند و حکمایی همچون جابر بن حیان و ابن سینا داریم. اما در قرن بیست و یکم، تخصصی و فوق‌تخصصی شدن حوزه‌های علمی باعث شده حکیمی با اشراف به جمیع جوانب علم نداشته باشیم. به همین دلیل فکر کردم به جای این که دانشمندان علوم مختلف بر اثر تخصصی شدن از هم دور باشند، کاری کنیم که به یکدیگر نزدیک شوند و کنار هم فعالیت‌هایی داشته باشند.

نقش حکایت مولانا در شبکه‌سازی علم

عضو هیأت علمی گروه ایمونولوژی بیمارستان مرکز طبی کودکان دانشگاه علوم پزشکی تهران در ادامه با اشاره به حکایت مولانا درباره حضور تعدادی از افراد در اتاق تاریکی که فیلی در آن حضور داشت و هرکس با لمس آن ظن خود را توصیف می‌کند، می‌گوید: این داستان گویای وضع امروز علم است که من از آن برای بیان ضرورت تشکیل یوسرن در نشست‌ها کمک می‌گیرم. هر کدام از ما بخش‌هایی از علم را بررسی می‌کنیم؛ در صورتی که اگر این برداشت‌ها را با یکدیگر به اشتراک بگذاریم، می‌توانیم دریافت‌ها را از خلقت بالا ببریم. این نگرش باعث شد به راه‌اندازی یوسرن بیشتر فکر کنم.

وی ادامه می‌دهد: در دهه 70 وقتی به تغییر و تحولات دنیا توجه می‌کردم، گمان می‌کردم شاید در سال 95 با پدیده‌هایی همچون حضور اتومبیل‌ها در آسمان، امکان سکونت و زندگی در سیاره دیگر روبه‌رو باشیم؛ اما این اتفاق‌ها رخ نداد و در عوض حضور شبکه‌های مجازی زندگی بشر را دچار تحول بزرگی کرد. ظرفیت بالای شبکه‌های اجتماعی باعث شد ایده تشکیل یوسرن عملی شود.

یوسرنی‌ها چه کسانی هستند؟

به گفته مغز متفکر یوسرن، این شبکه بدون آن که دوره آزمایشی خود را طی کند، به دنیا معرفی نشد. یک سال زمان برد تا اساسنامه آن تنظیم شود. در خلال آن دو طرح پایلوت در سطح داخلی و بین‌المللی اجرا شد. سپس در ژانویه 2016 (دی ماه امسال) به صورت رسمی آغاز فعالیت خود را اعلام کرد.

دکتر رضایی در پاسخ به این پرسش که چه کسانی می‌توانند عضو یوسرن شوند، می‌گوید: مهم‌ترین نکته تأکید شده در اساسنامه، غیردولتی بودن یوسرن است. زیرا این شبکه صرفاً باید در محدوده علم و در عرصه بین‌المللی فعالیت کند. در واقع یوسرن میراثی خانوادگی نیست که پس از من بخواهد به اعضای خانواده ام منتقل شود؛ بلکه فواید و دستاوردهای آن تنها باید صرف علم شود.

به گفته وی، یوسرن علاوه بر اعضای هیأت‌مدیره، از تیم مشاوران تشکیل شده است که اعضای این گروه، دارندگان نوبل در پنج رشته دانش پایه (Formal science)، دانش فیزیکی (physical_sciences)، دانش زیست‌شناختی (biological science)، دانش پزشکی (medical science) و دانش اجتماعی (social science) و یک درصد دانشمندان برتر دنیا هستند.

دکتر رضایی تشکیل تیم‌های اجرایی میان مشاوران یوسرن را از دیگر بخش‌های شبکه جهانی تحقیقات آموزشی علمی عنوان می‌کند و ادامه می‌دهد: این تیم‌ها هر سه سال تعیین می‌کنند چه کسانی مدیریت سیستم را در بخش پشتیبانی که شامل کارهای وبگاه و هزینه‌های آن می‌شود و بخش مربوط به گروه‌های علمی که بخش مهم‌تر کار است، می‌توانند به عهده بگیرد.

بزرگمردان کوچک

ایده تشکیل شبکه جهانی تحقیقات آموزشی علمی آن قدر بزرگ بود که ابتدای کار باید میزان موفقیت آن بررسی و سنجیده می‌شد. در این خصوص گروه سلامت و هنر (Health and Art) با عضویت و مشارکت کودکان بیمار سراسر دنیا در اردیبهشت 94 آغاز به کار کرد. تلاش برای سلامت کودکان در بیمارستان مرکز طبی کودکان، دکتر رضایی را بر آن داشت تا در گام اول از کودکان علاقه مند در اجرای این طرح کمک بگیرد.

در راستای اهداف این گروه، تفاهم‌نامه‌ای میان رئیس دانشگاه علوم پزشکی تهران و رئیس پردیس هنرهای زیبا امضا شد تا از بستر هنر برای سلامت استفاده شود. در این مراسم، کودکان و افرادی که هر کدام درگیر بیماری‌های مختلف بودند برنامه‌های هنری مختلفی همچون مجسمه سازی، نقاشی، موسیقی زمین و تئاتر به طور همزمان اجرا کردند و به این ترتیب این گروه قبل از خشک شدن امضای تفاهم نامه کار خود را آغاز کرد.

«عشق است زندگی» نام مستندی درباره جام جهانی کوچکی است که 20 خرداد 93 میان فوتبالیست‌های مرکز طبی کودکان با تیم‌های فرضی از کشورهای نیجریه، آرژانتین و بوسنی و هرزگوین - که اعضای آن را فوتبالیست‌های مشهور کشور همچون حمید استیلی، احمدرضا عابدزاده و... تشکیل می‌دادند - برگزار شد. این فیلم در اکرانی خصوصی به نمایش درآمد که تأثیر بسیار مثبتی روی حاضران داشت. دکتر رضایی معتقد است در صورتی که مجوز پخش آن از سوی وزارت ارشاد داده می‌شد، این فیلم می‌توانست روی افراد بیشتری تأثیر بگذارد.

برگزاری بزرگ‌ترین کارگاه نقاشی آبرنگ میان کودکان بیمار به مناسبت هفته جهانی نقص ایمنی و تامین اسباب بازی بچه‌های 52 بیمارستان و مرکز بهزیستی در تهران و البرز با کمک فراخوان «باز هم بازی» از دیگر اقدامات گروه هنر سلامت با همکاری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان است.

نقطه عطف یوسرن

وقتی کودکی به یکی از بیماری‌های سخت درمان یا حتی ناعلاج مبتلا می‌شود، خیلی‌ها زندگی آن کودک را در چارچوب بیماری می‌بینند، اما روحیه خارق‌العاده کودکان بیمار در اجرای طرح‌های فوق باعث شد دکتر رضایی به این نتیجه برسد که «بیماری تنها جنبه زندگی این کودکان نیست» و اتفاقاً هنر می‌تواند امید به زندگی این بچه‌ها را به نمایش بگذارد.

این دستاورد باعث شد، نخستین جشنواره بین‌المللی کودکان بیمار با موضوع سلامت با حضور 26 کشور و حمایت 70 مرکز از نقاط مختلف در 16 مهر امسال برگزار شود و دکتر رضایی را به این اطمینان برساند که موفقیت یوسرن را پشتیبانی خواهد کرد.

کودکان کشورهای ایران، اسپانیا، آلمان، آذربایجان، لبنان، هند، اسلونی و سایر کشورهای شرکت کننده، 928 نقاشی برای این

جشنواره ارسال کردند که از میان آنها 200 نقاشی به عنوان آثار برتر انتخاب شدند و جایزه دریافت کردند که به گفته دکتر رضایی، نتایج حاصل از جشنواره در زندگی این کودکان تاثیر بسزایی داشته و گویای این واقعیت بوده است که بیماری کودکان، نشانه ناتوانی آنها نیست؛ بلکه از ناتوانی افراد ذی ربط در تأمین و ارائه خدمات مورد نیاز این افراد حکایت دارد. به گفته بنیانگذار یوسرن، این جشنواره سال 2016 در مجارستان و سال 2017 در آلمان برگزار می شود.

کتابی با 266 نویسنده

شبکه جهانی یوسرن با آن که هنوز در آغاز راه است، اما در همین زمان کوتاه موفق شده چنان دانشمندان را به یکدیگر نزدیک و همدل کند که کتابی با 266 نویسنده از 91 مرکز علمی دنیا را از پنج قاره در قالب سه جلد با نام « ایمنی شناسی سرطان» (Cancer Immunology) منتشر کند.

دکتر رضایی در پاسخ به این پرسش که آیا همه نویسندگان این کتاب جزو یک درصد دانشمندان برتر دنیا هستند، می گوید: تعدادی از نویسندگان این کتاب 77 فصلی جزو دانشمندان مشهور و برجسته دنیا هستند؛ اما جزو فهرست یک درصد برتر نیستند و بسیاری از آنها را اصلا ندیده بودم و نمی شناختم و از طریق شبکه های اجتماعی آشنا شدم.

وی با اشاره به اولین نشست یک درصد دانشمندان برتر ایرانی در آخرین روز دسامبر 2015 با حضور 33 نفر از مجموع 200 دانشمند ایرانی خاطرنشان می کند: بسیاری از دانشمندی که با آنها ارتباط برقرار کرده ام، مهم ترین دلیل حمایت و همکاری خود با یوسرن را باور به نگرش علم بدون مرز (Science Without Borders) این شبکه جهانی عنوان کرده اند و آنان نیز معتقدند علم در چارچوب مرز و جغرافیا نمی گنجد. به همین علت در دو ماه گذشته، بیش از صد دانشمند برتر دنیا به عضویت در یوسرن پاسخ مثبت داده و به اعضای هزار نفری آن پیوسته اند.

عضو هیأت علمی گروه ایمونولوژی بیمارستان مرکز طبی کودکان درباره نشانی وبسایت های یوسرن می گوید: علاقه مندان می توانند با مراجعه به نشانی های اینترنتی usern.org، usern.net و usern.tums.ac.ir از وبگاه شبکه جهانی تحقیقات آموزشی علمی بازدید داشته باشند.

دکتر رضایی تشکیل 34 گروه بین رشته ای با ماهیت بین المللی را از دیگر اقدامات یوسرن در دو ماه گذشته عنوان می کند و ادامه می دهد: در این مدت کوتاه، علاوه بر مرکز طبی کودکان در تاجیکستان، مرکز پژوهش های دانشجویان و مرکز تحقیقات چشم پزشکی بصیر در اصفهان راه اندازی شده است که با توجه به استقبال صورت گرفته این دفاتر در کشورهای مختلف دنیا نیز افتتاح خواهد شد. به گفته وی، بعد از اولین نشست یوسرن که در ایران برگزار شد، جلسه دوم آن در ترکیه و نشست های سوم و چهارم نیز به ترتیب در ایران و آمریکا برگزار خواهد شد.

پیشنهاد های ویژه برای برندگان کنگره یوسرن

هر کدام از دانشمندان زیر 40 سال می توانند کاندیدای دریافت پیشنهاد های ویژه مهم ترین و بزرگ ترین مراکز علمی دنیا همچون دانشگاه علوم پزشکی تهران، کالیفرنیا، پنسلوانیا و غیره در سال های 2017 و 2018 باشند و این امتیازی است که اولین کنگره یوسرن در کنار جایزه ده هزار دلاری برای برگزیدگان خود در نظر گرفته است. این کنگره از 8 تا 10 نوامبر 2016 (18 تا 20 آبان 1395) برگزار خواهد شد.

دکتر رضایی در پاسخ به این پرسش که چرا این جایزه را برای ایده پردازان زیر 40 سال اختصاص داده اید، می گوید: دریافت کنندگان جایزه نوبل در پیام هایی که ارسال کرده اند، به نکته مهمی اشاره کرده که ای کاش این جایزه را 40 سال زودتر دریافت کرده بودند. این کار چه بسا باعث می شد آنان بهتر و متفاوت تر تلاش می کردند. اغلب برندگان جایزه نوبل، این جایزه را در سنین بالا دریافت می کنند. وی ادامه می دهد: ممکن است این جمله را بارها شنیده باشید که وقتی پول نداری انرژی داری، وقتی پول داری انرژی نداری! این می تواند شرح حال بسیاری از جوانان باشد. به این فکر کردم جوان 35 ساله ای که پتانسیل بالایی دارد، چرا نباید با دریافت امکانات، دغدغه هایش در مسیر علم هدایت شود. به همین علت سخنرانان در کنگره دانشمندان یک درصد و شنوندگان آن جوانان ایده پرداز زیر 40 سال خواهند بود. ایده های ارسال شده به کنگره تحت نظارت یک گروه داور بر خاسته از دل مشاوران یوسرن همراه کارنامه علمی و تحقیقاتی (CV) فرد مورد بررسی قرار خواهد گرفت و در نهایت منتخبان معرفی می شوند.

این دانشمند به مذاکرات انجام گرفته با تعدادی از خیرین با هدف وقف یک ساختمان به علم ادامه می دهد: هدف من اختصاص بنایی حداقل پنج طبقه به نام یوسرن است که تا صد سال آینده به واسطه ثبت دانشمندان مختلف دنیا در این

ساختمان به ذخیره‌ای علمی و فرهنگی برای کشورمان تبدیل شود که دستیابی به این مهم بسیار ارزشمند و افتخارآفرین است.

دورنمای یوسرن

آموزش در کنار پژوهش از محورهای اصلی شبکه جهانی یوسرن است. به همین علت بنیانگذار آن چشم‌اندازی 300 ساله برای آن دیده تا ثمره‌ای که از آن عاید جامعه علمی می‌شود، باغی مملو از دانشمندی باشد که دارای شجره‌نامه علمی هستند.

دکتر رضایی درباره این بخش از نگرش خود می‌گوید: معتقدم تنها وظیفه ما پژوهش محوری نیست؛ بلکه آموزش و تربیت دانشمند نیز وظیفه دیگری است که هر کدام از برندگان جایزه نوبل و دانشمندان برتر دنیا می‌توانند آن را مورد توجه قرار دهند. در این صورت می‌توانیم انتظار داشته باشیم بعد از چند قرن، محققان دارای شجره‌نامه علمی به دانشمندان برجسته در نقاط مختلف دنیا متصل باشند. این موضوع یکی دیگر از اهداف یوسرن است که امیدوارم بزودی از آن رونمایی کنیم.

سهیلا فلاحی

دانش